

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام موضوعی ۲

احکام خمس

مطابق با فتاویٰ مرجع عالی قدر حضرت آیت الله العظمیٰ خامنه‌ای (مد ظله العالی)

فقه روز

وابسته به انتشارات انقلاب اسلامی

پیشگفتار

کتابی که در اختیار دارید حاوی مسائل مهم و مورد ابتلاء در موضوع خمس و مطابق با فتاوی مرجع عالی قدر حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) است.

این اثر دومین مجلد از مجموعه کتاب‌های احکام موضوعی فقهی منطبق با فتاوی معظّم‌له است که توسط انتشارات فقه روزبه طبع می‌رسد و بزودی مجلدات بعدی مجموعه‌ی مذکور نیز در موضوعات مختلف از جمله احکام پزشکی، حج و سفر عرضه خواهد شد.

در این کتاب علاوه بر موارد موجود در رساله‌ی «اجوبة الاستفتائات»، استفتائات جدیدی نیز اضافه گردیده است.

این مجلد شامل مباحثی از قبیل روش محاسبه و پرداخت خمس، موارد وجوب خمس، مستثنیات خمس، مصارف خمس و مستحقین آن، تصرف در مال متعلق خمس و متفرقات خمس می‌باشد.

تدوین اثر بنحوی انجام گرفته است که نفع آن عام و بهره‌گیری از آن برای همگان آسان باشد. شایان ذکر است که دفتر استفتائات معظّم‌له این رساله را مورد تأیید و عمل به آن را مجزی اعلام نموده‌اند.

خداوند متعال به همه‌ی ما توفیق عمل به احکام دین مبین اسلام و تمسک به قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) و ائمه‌ی طاهرین (علیهم السلام) را عنایت فرماید.

و من الله التّوفیق

فهرست مطالب

۱۷	مقدمه
۲۱	فصل اول: مسائل مربوط به محاسبه و پرداخت خمس
۲۳	وجوب فوری پرداخت خمس
۲۳	معنای فوریت در وجوب پرداخت خمس
۲۳	تأخیر در ادای خمس
۲۴	کافی نبودن کنار گذاشتن خمس
۲۴	تسریع در پرداخت سهمین
۲۴	استفاده از مبلغ خمس کنار گذاشته شده
۲۵	نحوه‌ی محاسبه و پرداخت خمس
۲۵	به دست آوردن پول هنگفت قبل از سال خمسی
۲۵	خمس جداگانه برای هر درآمدی
۲۵	محاسبه‌ی خمس توسط خود مکلف
۲۶	پرداخت خمس زمین از درآمد غیرمخمس
۲۶	جبران کمبود بعضی از اموال با زیادی اموال دیگر
۲۶	خرید مایحتاج خانه با پول مخمس
۲۷	سهم سقوط کرده در بورس
۲۷	مقایسه‌ی موجودیهای هر سال با سال بعد برای پرداخت خمس
۲۷	پرداخت خمس زمین از خود زمین
۲۷	چک صادرشده در روز سال خمسی
۲۸	محاسبه‌ی خمس میت
۲۸	طریقه‌ی محاسبه‌ی خمس کالاهای مغازه
۳۰	استثنای مالی که متعلق خمس نیست از سرمایه‌ی مخلوط با آن
۳۰	کالاهای نسبیه داده شده

- کسر کردن بدهیها از سرمایه ۳۱
- خمس شخص همیشه بدهکار ۳۱
- داشتن چند مورد از موارد وجوب خمس ۳۲
- پرداخت خمس از غیر مال متعلق خمس ۳۲
- پرداخت پول خمس مواد خوراکی ۳۲
- پرداخت بدهی خمسی از درآمد سال جدید ۳۲
- محاسبه‌ی خمس برای اولین بار ۳۳
- احتساب خمسی که اشتبهاً پرداخت شده به‌عنوان بدهی خمس ۳۳
- پرداخت خمس اضافه ۳۴
- عوض کردن پول مخمس با غیرمخمس ۳۴
- شک در پرداخت خمس پول توسط مشتری ۳۵
- شک در پرداخت خمس ۳۵
- مخلوط شدن مال متعلق خمس با غیر آن ۳۶
- مخلوط شدن مال مخمس و غیرمخمس ۳۶
- پولهای در حال گردش ۳۷
- مخلوط شدن مالی که متعلق خمس نیست با مال غیرمخمس ۳۷
- تفکیک پول مخمس و غیرمخمس با نیت ۳۸
- سال مالی ۳۸
- سال خمسی ۳۸
- سال شمسی و قمری ۴۰
- تغییر سال خمسی ۴۱
- پرداخت خمس درآمدها به محض دریافت ۴۱
- سال خمسی شاغلین موقت ۴۱
- سال مالی برای جوانان مجرد ۴۲
- تعیین سال مالی مشترک ۴۲
- سال مالی برای زنان خانه‌دار ۴۲
- سال خمسی نسبت به دوره‌ی آموزشی کارمندان ۴۳
- ولی امر خمس ۴۳
- تجدید اجازه از مرجع زنده ۴۳
- اموال متعلق خمس به فتوای مرجع قبلی ۴۴
- پرداخت وجوهات به غیر ولی امر خمس ۴۴
- اخذ اجازه از ولی امر خمس ۴۵

۴۵	صدور قبض از طرف وکلای خمس
۴۵	بخشش خمس
۴۵	امانت دادن وجوهات شرعیّه
۴۶	مصالحه‌ی خمس، مهلت گرفتن و دست‌گردان کردن
۴۶	عدم توانایی پرداخت
۴۷	خمس مبلغ دست‌گردان شده
۴۷	تأخیر در پرداخت مبلغ دست‌گردان شده
۴۸	مصالحه در خمس سپرده
۴۸	دست‌گردان با وکیل مرجع دیگر
۴۸	پرداخت مبلغ دست‌گردان شده با محاسبه‌ی تورّم
۴۸	پرداخت تدریجی خمس
۴۹	صدقه دادن با تأخیر در پرداخت بدهی خمس
۴۹	محلّ ادای مبلغ دست‌گردان شده
۴۹	دست‌گردان خمس برای دیگری
۴۹	پرداخت خمس با سلب استطاعت حج
۵۰	توکیل در پرداخت خمس
۵۰	تلف شدن مبلغ خمس در دست وکیل
۵۰	وکیل نمودن دیگران در پرداخت خمس
۵۰	کسب اجازه در پرداخت خمس به مستحقّین آن
۵۳	نکات و چکیده‌ی فصل اوّل: مسائل مربوط به محاسبه و پرداخت خمس
۵۷	فصل دوّم: موارد وجوب خمس
۵۹	۱. درآمد اضافه بر مؤونه
۵۹	محصول کشاورزی
۵۹	غلات ذخیره‌شده
۵۹	کالای مصرف‌نشده
۶۰	خمس حقوق معوّقه
۶۱	گرفتن حقوق ماهیانه قبل از سال خمسی
۶۱	پیش‌دریافت اجرت
۶۱	حقوق بازنشستگی
۶۲	مبالغ پرداخت‌شده به بازنشستگان
۶۲	درآمد به‌دست آمده از غیرمسلمانان
۶۳	درآمد مدّاحان

- ۶۳..... مبلغ کسر شده از حقوق بابت ضمانت.....
- ۶۳..... تبدیل درآمد به کالا قبل از سال خمسی.....
- ۶۴..... پول پس انداز شده برای کارهای عمرانی.....
- ۶۴..... مال قرض داده شده.....
- ۶۴..... قرض وصول شده بعد از سال خمسی.....
- ۶۵..... قرض پرداخت نشده.....
- ۶۵..... سپرده‌ی قرض الحسنه.....
- ۶۵..... قرض برای کار شراکتی.....
- ۶۷..... مبلغ مسدود شده در بانک.....
- ۶۷..... پول رهن خانه.....
- ۶۷..... سرمایه‌ی صندوق قرض الحسنه.....
- ۶۹..... سرقفلی دریافتی.....
- ۷۰..... ۲. سرمایه و سود آن.....
- ۷۰..... اوراق بهادار.....
- ۷۰..... تجارت با حقوق شرعی که سرمایه شده.....
- ۷۲..... مغازه‌ی خریداری شده با پول غیرمخمس.....
- ۷۲..... خانه‌ی اجاره داده شده.....
- ۷۲..... سود حاصل از مالی که قبلاً خمس آن پرداخت شده است.....
- ۷۳..... پول‌های واریز شده به حساب شخصی.....
- ۷۳..... سپرده‌گذاری اجباری.....
- ۷۳..... سکه‌ی طلا.....
- ۷۴..... پرداخت خمس سکه با عین آن.....
- ۷۴..... نگهداری یا سپرده‌گذاری طلا.....
- ۷۴..... احیای زمین موات.....
- ۷۵..... فروش امتیاز تحویل خودرو.....
- ۷۵..... وسایل کار.....
- ۷۵..... سهام عدالت.....
- ۷۶..... اجناس مغازه.....
- ۷۶..... ردّ مظالم کنار گذاشته شده.....
- ۷۶..... پول حج.....
- ۷۷..... سرمایه و سود شرکت.....
- ۷۹..... سود حاصل از فروش واحدهای طرح ۹۹ ساله.....

۷۹	وسيله‌ی نقلیه‌ی کاری
۷۹	زمین و ارتقای قیمت آن
۸۰	خرید و نگهداری زمین برای ترقی قیمت
۸۰	پول فروش سهام
۸۰	زمین خریداری شده با پول مخمس
۸۱	محل تغییر کاربری یافته
۸۱	باغ تازه احداث شده
۸۱	پول مضاربه‌ی باقی مانده یا تبدیل شده به کالا
۸۲	پول مصرف شده در کار تجاری
۸۲	کسر تورم از سود مورد تعلق خمس
۸۳	ترقی قیمت کالا
۸۳	سود بانک‌ها با توجه به تورم
۸۴	سرمایه‌ی قرضی و سود آن
۸۴	بذر غیرمخمس
۸۴	۳. مال حلال مخلوط با حرام
۸۴	راه حلال شدن مال حلال مخلوط با حرام
۸۵	راه حلال شدن مال به دست آمده از سرمایه‌ی حرام
۸۵	۴. معدن
۸۶	۵. گنج پیدا شده
۸۷	نکات و چکیده‌ی فصل دوم: موارد وجوب خمس
۸۷	(۱) درآمد اضافه بر هزینه‌ی سالانه
۸۹	(۲) سرمایه
۹۱	(۳) مال مخلوط به حرام
۹۱	(۴) معدن
۹۱	(۵) گنج
۹۳	فصل سوم: مستثنیات خمس
۹۵	۱. مال به دست آمده از راه هبه (هدیه)
۹۵	حق همسر از حقوق
۹۵	عیدی
۹۶	هدیه به همسر
۹۶	هبه‌ی واحد مسکونی
۹۶	کالایی که به‌عنوان شیربها به عروس داده شده

- ۹۷.....تعویض هدیه با پول غیرمخمس
- ۹۷.....کتاب‌های دانشجویان
- ۹۷.....پاداش
- ۹۸.....حقوق جانبازان و آزادگان
- ۹۹.....حقوق خانواده‌های شهدا
- ۹۹.....یارانه‌ی مسکن
- ۹۹.....کارانه‌ی پرداخت‌شده توسط ادارات
- ۱۰۰.....عیدی
- ۱۰۰.....جایزه‌های بانکی
- ۱۰۰.....پول برگردانده شده از طرف دولت
- ۱۰۰.....هبه‌ی پول برای خرجی خانه
- ۱۰۱.....کمک‌هزینه‌ی تحصیلی
- ۱۰۱.....مهریه
- ۱۰۱.....ارث
- ۱۰۱.....سگه‌های به ارث رسیده
- ۱۰۲.....شک در تعلق خمس به ترکه‌ی میت
- ۱۰۲.....افزایش قیمت زمین به ارث رسیده
- ۱۰۳.....۴. مال به دست آمده از طریق وقف
- ۱۰۳.....۵. مال به دست آمده از نفقه
- ۱۰۳.....پس‌انداز زن از مال نفقه
- ۱۰۴.....مستمری به والدین
- ۱۰۴.....مستمری اولاد
- ۱۰۴.....۶. مال به دست آمده از راه بیمه
- ۱۰۴.....مبالغ پرداخت‌شده به بیمه
- ۱۰۵.....پول خسارت بیمه
- ۱۰۵.....پول بیمه‌ی درمانی
- ۱۰۶.....۷. ديه
- ۱۰۶.....خمس ديه
- ۱۰۶.....۸. اموال مخمس
- ۱۰۷.....۹. مال صرف‌شده در مؤونه
- ۱۰۷.....ملاک عدم وجوب خمس در مؤونه
- ۱۰۸.....خانه‌ی ساخته‌شده با پول غیرمخمس

- ۱۰۸..... کفن خریده شده
- ۱۰۹..... خرج کردن اموال برای فرار از خمس
- ۱۰۹..... محاسبه‌ی خمس لوازم منزل
- ۱۰۹..... دریافت خودرو بعد از سال خمسی
- ۱۱۰..... پول پیش‌پرداخت برای خرید خانه
- ۱۱۰..... کتاب‌های شخصی
- ۱۱۱..... هبه‌ی به دیگران
- ۱۱۱..... طلایی که شوهر برای همسرش میخرد
- ۱۱۱..... حکم مال بخشیده‌شده به کودک
- ۱۱۱..... سوغات
- ۱۱۲..... فرار از خمس با بخشش پول به همسر
- ۱۱۲..... جهیزیه
- ۱۱۲..... واریز به حساب کودک جهت جهیزیه
- ۱۱۳..... مصرف جهیزیه در مورد دیگر
- ۱۱۳..... جهیزیه در صورت تبدیل به احسن
- ۱۱۳..... پرداخت پول جهیزیه به دختر
- ۱۱۴..... جهیزیه‌ی بخشیده شده
- ۱۱۴..... جهیزیه‌ی پسر
- ۱۱۴..... زینت‌آلات و کلکسیون
- ۱۱۴..... صدقات و حقوق شرعیّه
- ۱۱۵..... کسر مالیات از درآمد
- ۱۱۵..... فیش حج میّت
- ۱۱۶..... خمس مخارج مهمانی
- ۱۱۶..... املاک کم‌استفاده
- ۱۱۷..... زمین یا باغ تفریحی
- ۱۱۷..... مغازه‌ی ملحق به منزل
- ۱۱۸..... زمین برای ساخت مسکن
- ۱۱۸..... خانه برای آینده‌ی فرزندان
- ۱۱۹..... داروهای اضافی
- ۱۱۹..... ماشین جهت استفاده‌ی شخصی
- ۱۱۹..... وسایل خریداری شده برای آینده
- ۱۲۰..... مایحتاج خریداری شده برای یک سال

- منزل اجاره داده شده ۱۲۱
- وسیله‌ی در معرض استفاده ۱۲۱
- لوازم التحریر ۱۲۱
- باقیمانده‌ی مواد مصرفی ۱۲۱
- پول واریز شده برای سیم کارت ۱۲۲
- حیوانات اهلی و نماء آنها ۱۲۲
- فروش مؤونه ۱۲۳
- فروش مؤونه‌ی تهیه شده از مال غیرمخمس ۱۲۳
- فروش ماشین ۱۲۳
- عدم استفاده از پول فروش مؤونه ۱۲۴
- مؤونه‌ای که تبدیل به سرمایه شده ۱۲۴
- زمین فروخته شده ۱۲۴
- کتابهای شخصی ۱۲۵
- اجاره‌ی منزل اختصاص یافته برای فرزندان ۱۲۵
- وسیله‌ی کنار گذاشته شده ۱۲۶
۱۰. دین و مال قرضی ۱۲۶
- دریافت قرض الحسنه ۱۲۶
- وام طولانی مدت ۱۲۶
- اقساط پرداختی وام مسکن ۱۲۷
- سود سرمایه‌ی شخص بدهکار ۱۲۷
- خمس تاکسی دار با خودروی اقساطی ۱۲۸
- خرید امتیاز مسکن با قرض ۱۲۸
- قرض در ازای اجاره ۱۲۸
- پول قرضی برای حج ۱۲۹
- قرض برای خرید خانه ۱۲۹
- وجوب پرداخت خمس برای بدهکار ۱۲۹
- کسر اقساط ماهیانه از درآمد سال ۱۲۹
- احتساب چک مدّت دار به عنوان بدهی ۱۳۰
- احتساب مهریه به عنوان بدهی ۱۳۰
- کارمندان دارای بدهی نقدی و قسطی ۱۳۰
- کسر پول، بابت بدهی ۱۳۱
- قسطهای پرداخت شده در یک سال ۱۳۲

- ۱۳۲..... اموال شخص بدهکار.....
- ۱۳۲..... ۱۱. مال مورد نیاز مُبرَم برای مؤونه در آینده‌ای نزدیک.....
- ۱۳۲..... کسر هزینه‌های ماه اوّل سال خمسی.....
- ۱۳۳..... پس‌انداز برای فرزندان و خمس آن.....
- ۱۳۳..... پس‌انداز برای تهیّهی ضروریّات زندگی.....
- ۱۳۴..... پس‌انداز حقوق جهت هزینه‌های ازدواج.....
- ۱۳۵..... پس‌انداز برای ساخت خانه.....
- ۱۳۷..... نکات و چکیده‌ی فصل سوم: مستثنیات خمس.....
- ۱۳۷..... مورد اوّل: هدیه.....
- ۱۳۸..... مورد دوم: مهریه.....
- ۱۳۸..... مورد سوم: ارث.....
- ۱۳۸..... مورد چهارم: مالی که از طریق وقف به انسان میرسد.....
- ۱۳۸..... مورد پنجم: خرجی‌ای که پدر به فرزندان یا فرزندان به والدین یا شوهر به زن میدهد.....
- مورد ششم: پولی که از سوی شرکتهای بیمه بابت خسارت ماشین یا بیمه‌ی عمر پرداخت می‌کنند.....
- ۱۳۸.....
- ۱۳۸..... مورد هفتم: دیه.....
- ۱۳۸..... مورد هشتم: مالی که خمس آن قبلاً داده شده است.....
- ۱۳۸..... مورد نهم: هزینه‌هایی که برای گذران زندگی به آن نیاز است. (مؤونه).....
- ۱۳۹..... مورد دهم: قرض.....
- ۱۴۱..... فصل چهارم: مصارف خمس و مستحقّین آن.....
- ۱۴۳..... استفاده از خمس برای ساخت مدرسه.....
- ۱۴۳..... مصرف خمس در امور خیریه.....
- ۱۴۳..... مصرف خمس در خرید و توزیع کتب دینی.....
- ۱۴۴..... استفاده از خمس برای ساخت مسجد.....
- ۱۴۴..... ساخت بیمارستان با پول خمس.....
- ۱۴۴..... پرداخت سهم سادات بدون اجازه‌ی مرجع.....
- ۱۴۵..... دادن سهم سادات به زن سیّده‌ی متأهل.....
- ۱۴۵..... پرداخت سهم سادات.....
- ۱۴۶..... پرداخت خمس به سادات شاغل.....
- ۱۴۶..... شرط دریافت وجوهات برای طلاب.....
- ۱۴۶..... پرداخت خمس به پدر و مادر فقیر.....
- ۱۴۷..... نکات و چکیده‌ی فصل چهارم: مصارف خمس و مستحقّین آن.....

- فصل پنجم: تصرف در اموال بعد از تعلق خمس..... ۱۴۹
- پرداخت همزمان خمس اصل و سود سرمایه..... ۱۵۱
- تصرفات ورثه در مال غیرمخمس میت..... ۱۵۱
- تصرف در اموال پدر تارک خمس و زکات..... ۱۵۲
- معاشرت و معامله با تارک خمس..... ۱۵۳
- معامله با پول غیرمخمس..... ۱۵۳
- تصرف مشتری در کالای غیرمخمس..... ۱۵۳
- شراکت با تارک خمس..... ۱۵۴
- بخشش مال متعلق خمس به مسجد..... ۱۵۴
- نکات و چکیده‌ی فصل پنجم: تصرف در اموال بعد از تعلق خمس..... ۱۵۵
- فصل ششم: متفرقات خمس..... ۱۵۷
- شک در تعلق خمس..... ۱۵۹
- خمس امانت دیگران..... ۱۵۹
- ارتباط مالیات با خمس..... ۱۵۹
- پس گرفتن حقوق شرعی بعد از پرداخت آن..... ۱۶۰
- تحويل خمس از طریق بانک..... ۱۶۰
- معاف نبودن کسی که چهار دختر دارد از پرداخت خمس..... ۱۶۱
- خمس افراد نابالغ و مجنون..... ۱۶۱
- خمس و زکات کودکان..... ۱۶۱
- خمس سرمایه‌ی فرزندان شاهد..... ۱۶۲
- خمس سود هدایای پیش از بلوغ..... ۱۶۲
- ادای خمس شخص فاقد مشاعر..... ۱۶۲
- نکات و چکیده‌ی فصل ششم: متفرقات خمس..... ۱۶۵
- توضیح چند اصطلاح..... ۱۶۷
- مالیت..... ۱۶۷
- احتیاط واجب..... ۱۶۷
- مؤونه..... ۱۶۷
- نفقه..... ۱۶۸
- شان عرفی..... ۱۶۸
- ربح..... ۱۶۸
- هبه..... ۱۶۸
- احوط..... ۱۶۸

مقدمه

خداوند مهربان، دین اسلام را برای خوشبختی دنیا و آخرت انسانها فرستاده است و احکام و واجبات و محرمات آن، قوانینی هستند که حیات طیبه را برای انسان تأمین می‌نماید. یکی از واجبات اسلامی، خمس است. خمس به این معناست که یک پنجم برخی از درآمدها و اموال باید تقدیم امام (علیه السلام) گردد. برای خمس، آثار و برکات دنیوی و اخروی فراوانی در روایات وارد شده است.^۱ روایت زیر یکی از این دسته روایات است:

كتب رجلٌ من تجار فارس من بعض موالی أبي الحسن الرضا ع يسأله الإذن في الخمس فكتب إليه بسم الله الرحمن الرحيم. إن الله واسعٌ كريمٌ ضمن على العمل الثواب. وعلى الضيق الهم. لا يحل مالٌ إلا من وجهٍ أحله الله وإن الخمس عوننا على ديننا وعلى عيالاتنا وعلى موالينا وما نبذله ونشتري من أراضنا ممن نخاف سطوته فلا تزوه عنا ولا تحرموا أنفسكم دعاءنا ما قدرتم عليه فإن إخراجهم مفتاح رزقكم وتمحيص ذنوبكم وما تمهدون لأنفسكم ليوم فافتكم والمسلم من يفى الله بما عهد إليه وليس المسلم من أجاب باللسان وخالف بالقلب والسلام.^۲

«یکی از تجار فارس که از پیروان امام رضا (علیه السلام) بود، به آن حضرت

۱. برای آشنایی با برکات و آثار خمس و عواقب ترک این واجب مهم، به کتاب وسائل الشیعه، ج ۹،

ص ۴۸۳، کتاب الخمس، مراجعه نمایید.

۲. الکافی (ط - الإسلامیة)؛ ج ۱؛ ص ۵۴۷ و ۵۴۸.

نامه نوشت و درباره خمس اجازه خواست. حضرت با نوشت:
 بسم الله الرحمن الرحيم همانا خدا وسعت دهنده و کریم است، در مورد
 عمل و کار ضامن ثوابست و در تنگی ضامن غم و اندوه [در مورد مخالفت
 ضامن کیفر و مجازات] هیچ مالی حلال نیست جز از راهی که خدا آن را
 حلال کرده و خمس موجب کمک ماست بر دین ما و عیالات ما و پیروان ما
 و آنچه می بخشیم و آبرویی که می خریم از کسانی که از قهر و زورش می ترسیم،
 مانند پولهایی که برای حفظ آبروی خود بغیر مستحقین می دهیم) پس آن
 را از ما دریغ ندارید و تا می توانید خود را از دعای ما محروم نکنید. زیرا دادن
 خمس کلید روزی شما و مایه ی پاک شدن گناهان شماست و چیز است که
 برای روزی چارگی خود آماده می کنید.

و مسلمان کسی است که به عهدی که خدا با او کرده وفا کند، مسلمان آن
 نیست که با زبان بپذیرد و با دل مخالفت کند والسلام.»

تا شروع عصر غیبت کبرای حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه)، یکی از
 مراجعات مهم شیعیان به اهل بیت (علیهم السلام) درباره ی خمس و تحویل
 آن به ایشان بوده است. حتی در دوران اختناق خلفای ستمگر بنی امیه و
 بنی عباس نیز این امر متوقف نشد و برای تسهیل در جمع آوری این واجب
 الهی، شبکه ی وکالت راه اندازی شد و مسئولیت هر منطقه ای از دنیای
 اسلام آن زمان بر عهده ی یکی از معتمدان خاندان وحی قرار گرفت.

با شروع دوران غیبت کبرا، وظایف اجتماعی و حکومتی امامان
 (علیه السلام) بر دوش فقهای عادل شیعه آمد که یکی از این امور، جمع آوری
 خمس و مصرف آن در مواردی بود که شرایط زمانی و مکانی اقتضای آن را
 داشت.

یکی از علل استقلال علمای بزرگوار شیعه از حاکمان زمان، در اختیار
 داشتن منابع خمس بوده است. با مراجعه به تاریخ هزارساله ی درخشان
 عالمان شیعه می یابیم که هر زمان، جامعه ی اسلامی نیازمند به امر مهمی
 بوده است، مجوز علما برای مصرف خمس در آن مورد خاص صادر می شده

است.

آنجا که برای جنگ با کفار و متعزّضان به وطن، نیاز به پشتیبانی مالی بود، خمس را برای اینکار صرف می نمودند، آنجا که بلای طبیعی اتفاق می افتاد با خمس به کمک مردم آسیب دیده می رفتند، آن هنگام که کیان عقیدتی در خطر بود، اجازه‌ی مصرف خمس را برای حلّ آن مشکل صادر می فرمودند، برای کمک به مجاهدان فلسطینی و لبنانی نیز، این مجوّز صادر گردیده بود.

در دوران حکومت اسلامی نیز، خمس به کمک ولیّ امر آن می آید تا تمشیت امور شیعه نماید. در این دوران بر اساس تشخیص رهبر معظّم انقلاب اسلامی و دیگر مراجع عظام تقلید (آیدهم الله) این وجه شرعی در اداره‌ی حوزه‌های علمیّه و تبلیغ دین در اقصا نقاط عالم صرف می گردد. از این روست که نباید با پرداخت مالیات، خود را از تقدیم خمس معاف دید. علاوه بر این تفاوت‌هایی بین خمس و مالیات ذکر شده است که برخی از آن عبارتست از:

۱. خمس باید به پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) و امامان معصوم (علیهم السلام) و نایبان ایشان پرداخت گردد.
۲. خمس باید بر اساس ایمان و با قصد قربت و رضای خداوند متعال پرداخت شود و اگر قصد خدایی نداشته باشد قبول نیست.
۳. مالیات برای تأمین هزینه‌های دولت است و نفعش در نهایت به خود مالیات دهنده می رسد ولی ادای خمس برای کمک به دین و سادات فقیر است.
۴. در زمان امامان معصوم، حکومتها از مردم مالیات‌هایی به نام خراج و عُشریه می گرفتند ولی باز هم مردم خمس و زکات خود را به امامان عزیز خود می دادند و آن بزرگواران می گرفتند و نمی فرمودند شما که خراج می دهید لازم نیست خمس و زکات بدهید.

با بیاناتی که گذشت اهمیّت و فواید پرداخت خمس روشن می‌گردد، امید است با عمل به این واجب الهی، سهمی در احیای دین در عصر غیبت داشته باشیم.

و من الله التّوفیق